

Oponentský posudek bakalářské práce:

Lucie FUČÍKOVÁ, Sirotci a sirotčí agenda na Lhenicku v 18. století.
Filosofická fakulta Jihočeské university v Českých Budějovicích, Ústav archivnictví a pomocných věd historických, České Budějovice 2008, 50 stran.

Problematika sirotků a celé sirotčí agendy v minulosti patří mezi zajímavá a z mnoha hledisek vděčná témata – i když jí česká historiografie zatím zůstává mnohé dlužna a dosavadní zpracování jsou věnována převážně starší době (byť i pobělohorské – 18. století však pomíjejí) nebo oblasti Moravy; jižní Čechy zatím odbornému zájmu z tohoto hlediska unikaly. O to více je možno přivítat práci Lucie Fučíkové, která se na toto téma zaměřila. Vybrala si přitom oblast Lhenicka, jejíž výhodou je možnost zkoumat tři základní typy pramenů, věnovaných sirotčí agendě a dochovaných v prachatickém Státním okresním archivu: sirotčí knihy, sirotčí účty i sirotčí tabely, resp. registra stavění sirotků.

Svou práci rozdělila L. Fučíková do pěti kapitol. V Úvodu (s. 6 – 10) nejprve představuje strukturu a cíle své práce, dále seznamuje s nejdůležitějšími skutečnostmi z dějin Lhenic a nakonec uvádí stručné zhodnocení základní použité literatury a přehled využitých pramenů. Druhá kapitola nese název „Pojem ‚sirotek‘“ (s. 11 – 17), nejprve se však zaměřuje na objasnění institutu poručnictví a jeho různých způsobů (na s. 12 je poněkud nejasné, jaké „jiné druhy“ jsou míněny, jestliže následuje už jen jeden), přičemž vychází z Koldínových městských práv. V základních rysech pak nastiňuje osud sirotků a různé možnosti jejich existence buď do ukončení jejich sirotčího statutu či až do smrti. Nakonec objasňuje základní principy i způsoby spravování či využívání sirotčích peněz.

Třetí kapitola je nazvaná „Sirotčí agenda ve světle norem“ (s. 18 – 22), ale poté, co autorka pouze souhrnně připomíná městská práva a jejich Koldínovu kodifikaci, z níž vychází předchozí kapitola, se obrací k vrchnostenskému prostředí a uvádí rozbor pouze jedné normy - psané instrukce pro sirotčího písaře z netolického velkostatku z roku 1707 (vzhledem k tomu, že text je rukopisný, není příliš vhodná zmínka o datu vydání), o níž soudí, že byla nejspíše využívána na celém panství Český Krumlov. V krátkosti se také pokouší porovnat, do jaké míry byla nařízení instrukce uskutečňována v praxi, omezuje se ale pouze na fakt vedení příslušných dokumentů.

Stěžejní část práce tvoří čtvrtá kapitola (s. 23 – 35), která je věnována „Sirotčí agendě“. Autorka nejprve charakterizuje městskou správu ve Lhenicích, osoby, které se na ní podílely, a rozsah veškeré, nejen sirotčí agendy ve městě. V následujících pododdílech jsou pak rozebírány již zmíněné typy pramenů – sirotčí knihy, sirotčí účty a sirotčí tabele (jak uvádí autorka - obvyklejší bývá množné číslo ve tvaru „tabely“), přičemž jsou uvedeny

základní údaje (časový rozsah, počet listů, případně rozměry či název, jazyk), podrobnější vnější a tím spíše vnitřní popis ovšem chybí. Autorka stručně hodnotí výpovědní hodnotu zkoumaných pramenů, uvádí existenci různých druhů záznamů, jejich další rozbor ale nepřináší. Pro ilustraci zmiňuje některé zápisy, které však bohužel postrádají přesný odkaz, přestože se jedná i o přímé citace z pramene (s. 26 – 27, 30 – 31, 33 – 35). U sirotčí knihy správně konstatuje podobnost s knihami trhovými, stejně tak by ale bylo možno zmínit i knihy pozemkové. U jinak zajímavé zmínky o tom, že písař kumuloval zápisy do jedné, tj. sirotčí knihy (s. 27), by bylo vhodné doplnit alespoň základní konfrontaci s dalšími (městskými) knihami, zvláště pokud jsou dochovány (s. 25). V účtech a tabelách sleduje L. Fučíková proměny v jejich vedení, zejména jazykové, nejdůkladnější pozornost pak věnuje sirotčím tabelám, kde nejvíce proniká přímo k osudům sirotků a sociálně-historické problematice. Děje se tak ovšem opět pouze formou různých příkladů či náznaků, důkladnější rozbor zatím chybí.

Poslední kapitola, „Závěr“ (s. 36 – 38), je shrnutím jednotlivých kapitol, kromě toho obsahuje především zhodnocení zkoumaných pramenů pro budoucí výzkum.

Práci doplňuje obvyklý seznam pramenů a literatury (byť v odkazech se objevuje jen několik titulů) a celkem devět fotografických příloh, které přibližují podobu využitých pramenů (s. 41 – 50).

Hlavním úkolem bakalářské práce Lucie Fučíkové bylo představit druhy sirotčí agendy na příkladu městyse Lhenice. Tento úkol autorka v základním rozsahu splnila, čímž si vytvořila předpoklady a východisko pro další zkoumání. Je zjevné, že pronikla i do specifik sirotčí problematiky a seznámila se s nezákladnější literaturou. Kromě toho, že rezignovala na uvádění odkazů na příklady a citace z pramene, však zatížila svůj text některými, naštěstí spíše ojedinělými gramatickými chybami a zejména chybami v interpunkci, výhrady mám také k častému užívání spojení „chtěla bych se (zabývat, představit, ukázat, nastínit)“, (kapitola) by měla být“ apod. v úvodu, která v již hotové práci působí poněkud nepatříčně.

Přes tyto výhrady (a nevelké množství zpracovávaného materiálu) splňuje bakalářská práce Lucie Fučíkové požadavky kladené na tento typ prací, proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji ohodnotit stupněm velmi dobře.

V Českých Budějovicích 26. května 2008

Doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc.